

Atsauksmes par Eiropas Parlamenta sniegto ieguldījumu, izstrādājot rezolūciju par ECB 2017. gada pārskatu

ECB viceprezidents 2018. gada 9. aprīlī īpašā Ekonomikas un monetāro lietu komitejas (ECON) sanāsmē iepazīstināja Eiropas Parlamentu ar ECB 2017. gada pārskatu.¹ ECB prezidents 2019. gada 15. janvārī piedalījās Parlamenta plenārsēdes debatēs par gada pārskatu.² Nākamajā dienā plenārsēdē tika pieņemta rezolūcija par ECB 2017. gada pārskatu (turpmāk tekstā – rezolūcija).³

Nosūtot ECB 2018. gada pārskatu Eiropas Parlamentam, ECB sniedz atsauksmes par Eiropas Parlamenta ieguldījumu, izstrādājot šo rezolūciju.⁴ Pēc Eiropas Parlamenta lūguma atsauksmes tiek publicētas saskaņā ar iepriekš aizsākto praksi.

1. ECB monetārā politika

1.1. Monetārās politikas efektivitāte un tās potenciālie blakusefekti

ECB monetārās politikas pasākumu efektivitāte un to blakusefekti aplūkoti, piemēram, rezolūcijas 6., 17., 18., 19., 20. un 21. punktā.

ECB uzskata, ka tās monetārās politikas pasākumi devuši būtisku ieguldījumu uzņēmumu un mājsaimniecību finansēšanas nosacījumu uzlabošanā un spēcīgākas ekonomiskās izaugsmes un inflācijas nodrošināšanā.⁵ Tajā pašā laikā ECB monitorē savu nestandarta monetārās politikas pasākumu potenciālos blakusefektus. Šķiet, ka līdz šim blakusefekti bijuši ierobežoti. Kreditēšanas dinamika joprojām ir relatīvi mērena un nenorāda uz būtiskām nepareizas resursu sadales pazīmēm. Taču, ja monetārās politikas blakusefekti sāktu radīt bažas, būtu nepieciešams veikt pasākumus citās politikas jomās, izņemot gadījumus, kad tie varētu ietekmēt cenu stabilitātes nodrošināšanu euro zonā. Arī negatīvo procentu likmju un aktīvu iegāžu nelabvēlīgā ietekme uz sadali īstermiņā, šķiet, bijusi ierobežota. Jebkurā gadījumā, ņemot vērā šo pasākumu makroekonomisko ietekmi,

¹ Sk. [ECB interneta vietni](#).

² Sk. [ECB interneta vietni](#).

³ Pieņemtās rezolūcijas teksts pieejams [Eiropas Parlamenta interneta vietnē](#).

⁴ Šīs atsauksmes neattiecas uz Eiropas Parlamenta rezolūcijā par banku savienību aplūkotojām jautājumiem. Diskusijas par šiem jautājumiem sk. [ECB gada pārskatā par uzraudzības darbību 2018. gadā](#). Atsauksmes saistībā ar rezolūciju par banku savienību tiks publicētas vēlāk šā gada laikā.

⁵ Sk. ECB 2019. gada "*Tautsaimniecības Biljetena*" Nr. 2 rakstu [Taking stock of the Eurosystem's asset purchase programme after the end of net asset purchases](#) ("Eurosistēmas aktīvu iegādes programmas analīze pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas").

vidējā termiņā dominē labvēlīga ietekme uz sadali – ECB pasākumi veicina ekonomikas atlabšanu, nodarbinātību un cenu stabilitāti un visiem šiem faktoriem ir tendence labvēlīgu ietekmēt mājsaimniecības, īpaši mazāk nodrošinātās ģimenes.⁶

Kas attiecas uz rezolūcijā aplūkoto ECB monetārās politikas pasākumu ietekmi uz banku pelnītspēju, tā šķiet ierobežota. Banku pelnītspēja, ko nosaka, pamatojoties uz kapitāla atdevi, kopš 2014. gada pakāpeniski uzlabojusies, lai arī kopumā saglabājusies zema un ir sliktāka nekā daudzām bankām pasaulē. Papildus cikliskiem faktoriem, ietekmi uz sliktajiem rādītājiem droši vien arī radījuši euro zonas banku sistēmas strukturālie elementi, t.sk. jaudas pārpalikums dažos iekšzemes banku tirgos un augstās darbības izmaksas.⁷ Saskaņā ar ECB analīzi, neīstenojot ECB monetārās politikas pasākumus, banku pelnītspējas atveseļošanās būtu vājāka. Zemo procentu likmju rezultātā samazinājušās neto procentu likmju starpības, bet šo ietekmi kompensējusi ekonomikas perspektīvas uzlabošanās, kam bijusi labvēlīga ietekme uz kredītu kvalitāti, tādējādi samazinot uzkrājumu veidošanas izmaksas. Turklāt ekonomiskā vides uzlabošanās stimulē kreditēšanas apjoma pieaugumu.

Lai gan, kā norādīts rezolūcijā, ECB monetārās politikas pasākumi īstermiņā ietekmē finansēšanas nosacījumus apdrošināšanas un pensiju fondu sektorā, ilgtermiņā tiem ir labvēlīga ietekme uz šā sektora stabilitāti. Konkrētāk, ECB monetārās politikas pasākumi atbalsta ekonomisko izaugsmi un darbvietu radīšanu, kas stimulē jaunu dzīvības apdrošināšanas un pensiju fondu produktu iegādi, vienlaikus samazinot polišu apturēšanas risku. Savukārt īstermiņā šie pasākumi veicina pašreizējo zemā ienesīguma vidi, kas nosaka apdrošinātāju un pensiju fondu ilgtermiņa saistību pašreizējās vērtības pieaugumu un ietekmē arī ieguldījumu ienākumus. ECB monitorē zemo procentu likmju vides ietekmi uz šo sektoru, un šķiet, ka individuālu apdrošinātāju un fondu vidū vērojamas būtiskas atšķirības atkarībā no to uzņēmējdarbības modeļa un bilances struktūras.⁸

1.2. "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" un monetārās politikas īstenošana

Rezolūcijas 24. un 40. punktā aplūkota konkrēti "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" (USAIP). Citi jautājumi saistībā ar monetārās politikas īstenošanu aplūkoti 21., 23., 24., 25., 32., 33. un 34. punktā.

Kas attiecas uz rezolūcijā minēto USAIP ekonomisko ietekmi, šī programma ir stiprinājusi ECB monetārās politikas pasākumu transmisiju uz reālo tautsaimniecību. Konkrētāk, USAIP veicinājusi turpmākus finansēšanas nosacījumu atvieglojumus visiem uzņēmumiem euro zonā, t.sk. sakarā ar

⁶ Sk. ECB 2018. gada "Tautsaimniecības Bijetena" Nr. 5 raksta *Private consumption and its drivers in the current economic expansion* ("Privātais patēriņš un tā virzītājspēki pašreizējā ekonomiskā kāpuma apstākļos") ielikumu *Monetary policy, household inequality and consumption* ("Monetārā politika, mājsaimniecību nevienlīdzība un patēriņš").

⁷ Sk. ECB 2018. gada novembra "Finanšu stabilitātes pārskatu".

⁸ Sk. ECB 2015. gada novembra "Finanšu stabilitātes pārskata" rakstu *Euro area insurers and the low interest rate environment* ("Euro zonas apdrošinātāji un zemo procentu likmju vide") un apdrošināšanas sektoram veltītās sadaļas turpmākajos "Finanšu stabilitātes pārskatu" izdevumos.

uzņēmumu obligāciju peļņas likmju starpību samazināšanos un sākotnējā tirgus apstākļu uzlabošanās uzņēmumu obligāciju emitentiem. Turklāt USAIP labvēlīgi ietekmējusi arī uzņēmumus, kuri finansējuma ziņā nepaļaujas uz kapitāla tirgiem, piemēram, mazos un vidējos uzņēmumus. Kopumā strauji pieaugot monetāro finanšu institūciju neto aizdevumiem nefinanšu sabiedrību (NFS) sektoram un dažiem USAIP kritērijiem atbilstošajiem uzņēmumiem mazāk izmantojot banku aizdevumus, USAIP netiešā veidā labvēlīgi ietekmējusi tās NFS, kurām ir ierobežota pieeja vai vispār nav pieejas obligāciju tirgiem, jo palielinājies banku aizdevumu piedāvājums šīm NFS. Gala rezultātā gan mazo, gan lielo uzņēmumu finansējuma izmaksu samazināšanās un labāka piekļuve finansējumam labvēlīgi ietekmēs ieguldījumus.⁹

Kas attiecas uz rezolūcijā sniegto komentāru, ka ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO) netiek izmantotas, lai stimulētu banku kredītus reālajai ekonomikai, ECB uzskata, ka ITRMO veicinājušas ļoti labvēlīgu finansēšanas nosacījumu radīšanu. Skatoties uz atsevišķām bankām, redzams, ka bankas, kuras aizņēmās līdzekļus ITRMO ietvaros, palielinājušas kredītu izsniegšanu NFS lielākā apjomā nekā bankas, kuras nepiedalījās šajās mērķoperācijās. Jānorāda, ka ITRMO II ietvaros procentu likmi nosaka, ņemot vērā iesaistīto banku aizdevumu izsniegšanas apjomu, un bankām, kuras pārsniedz etalonsummu, tiek noteikta zemāka procentu likme.¹⁰ Līdzīgi arī ITRMO III būs iestrādāti stimulojoši pasākumi, lai saglabātu labvēlīgus kredītēšanas nosacījumus.

Kas attiecas uz aicinājumu atbalstīt vides politikas pasākumus un integrēt savā darbībā vides, sociālos un pārvaldības kritērijus, ECB centieni vērsti uz to, lai palīdzētu tirgus dalībniekiem, likumdevējiem un standartus nosakošajām organizācijām identificēt klimata pārmaiņu izraisītos riskus un nodrošinātu skaidru risku samazināšanas sistēmu. Saskaņā ar rezolūcijas ieteikumu ECB veicināt šādus politikas pasākumus, "pilnībā ievērojot savas pilnvaras, neatkarību un riska pārvaldības sistēmu", aktīvu iegādes programmas (AIP) atbilstības kritēriji ar nolūku ir plaši definēti, lai aptvertu lielu iegādājamo vērtspapīru klāstu, tādējādi nodrošinot maksimālu programmas efektivitāti un izvairoties no atsevišķu tirgus segmentu izkropļojumiem. Neraugoties uz to, ka AIP ietvaros nav skaidri noteikta vides mērķa, ECB iegādājusies zaļās obligācijas gan USAIP, gan "Valsts sektora vērtspapīru iegādes programmas" (VSVIP) ietvaros. Šīs iegādes veicinājušas pietiekami diversificēta portfeļa izveidi. Lai gan Eurosistēmas turējumā esošo zaļo obligāciju apjoms joprojām ir relatīvi neliels, pierādījumi liecina, ka, tās iegādājoties, Eurosistēma samazinājusi zaļo obligāciju peļņas likmes un veicinājusi NFS aktivitāti šo obligāciju emisijā.¹¹ Attiecībā uz pensiju fondu portfeli ECB jau piemēro selektīvu

⁹ Sīkāku informāciju par USAIP ietekmi sk. ECB 2018. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 3 rakstā *The impact of the corporate sector purchase programme on corporate bond markets and the financing of euro area non-financial corporations* ("Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmas" ietekme uz uzņēmumu obligāciju tirgiem un nefinanšu sabiedrību finansējumu euro zonā").

¹⁰ Sīkāku informāciju par ITRMO II sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 3 rakstā *The second series of targeted longer-term refinancing operations (TLTRO II)* ("Otrais ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju kopums (ITRMO II)"). Eiropas Centrālā bankas 2016. gada 28. aprīļa lēmuma (ES) 2016/810 par ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju otro kopumu (ECB/2016/10) II pielikums sniedz sīkāku informāciju par ITRMO II pārskatu sniegšanas sistēmu.

¹¹ Sk. ECB 2018. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 7 rakstu *Purchases of green bonds under the Eurosystem's asset purchase programme* ("Zaļo obligāciju iegāde Eurosistēmas aktīvu iegādes programmas ietvaros").

izņēmumu sarakstu un saistībā ar ieguldījumiem kapitālā uz pilnvaru pamata deleģē balsošanu ieguldījumu pārvaldniekiem, kuri pieņēmuši ANO atbildīgas ieguldīšanas principus, kas liek balsojot ņemt vērā vides, sociālos un pārvaldības kritērijus. Attiecībā uz pašu kapitāla portfeli ECB pašlaik pēta, kā nākotnē varētu tikt ieviesti sociāli un ekoloģiski atbildīgi ieguldīšanas kritēriji.¹²

Kas attiecas uz rezolūcijā minētajām pārredzamības problēmām, ECB regulāri publicē ļoti plašu informāciju par visām tās aktīvu iegādes programmām un nesen vēl vairāk uzlabojusi informācijas atklāšanu. Reizi mēnesī ECB publicē informāciju par Eurosistēmas turējumiem, kopējām un neto iegādēm, dalījumu starp iegādēm sākotnējā un otrreizējā tirgū un paredzamajiem mēneša dzēšanas apjomiem slīdošā 12 mēnešu periodā. Lai vēl vairāk veicinātu trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" (NOIP3) un "Ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru iegādes programmas" (ABSIP) pārredzamību, ECB publicē šo programmu apkopotos turējumu statistikas datus 2019. gada marta "Tautsaimniecības biļetenā".¹³ Turpmāk šie dati tiks aktualizēti un publicēti vienlaikus ar USAIP apkopotajiem turējumu statistikas datiem, ko sniedz reizi pusgadā. Šīs lietderīgās papildinformācijas sniegšana ļaus sabiedrībai labāk saprast, kā šīs programmas tiek ieviestas, vienlaikus nodrošinot monetārās politikas efektīvu ieviešanu. Detalizētākas informācijas atklāšana par ABSIP un NOIP3 turējumā esošajiem vērtspapīriem varētu apdraudēt šo programmu mērķi. Īpaši netiek atklāts ABSIP un NOIP3 precīzs sastāvs, norādot atsevišķus vērtspapīrus vai ISIN (starptautiskos vērtspapīru identifikācijas numurus), jo gadījumos, kad noteikti ISIN neparādās starp turējumiem, sabiedrība varētu to uztvert kā norādi uz dalījumu starp finansiāli stabiliem un salīdzinoši vājākiem emitentiem un darījumu iniciatoriem, lai arī tam varētu būt citi iemesli. Jāatzīmē, ka atšķirībā no USAIP, daudzu NOIP3 un ABSIP vērtspapīru emitenti un/vai iniciatori ir euro zonas kredītiestādes, kas ir galvenās darījuma partneres ECB monetārās politikas operācijās. Šāda detalizēta informācijas atklāšana tādējādi varētu novest pie tirgus sadrumstalotības un apdraudēt vienlīdzīgu darbības nosacījumus emitentu un darījumu iniciatoru vidū, kā arī pakļaut riskam ECB mērķi samazināt iegādes programmu ieviešanas ietekmi uz attiecīgo tirgu darbību. Visbeidzot, ECB publicē daudz detalizētas informācijas par aktīvu iegādes kārtību – par katru programmu tika publicēts ECB lēmums, kurā ietverti galvenie iegādes parametri, kā arī ECB interneta vietnē publicēta informācija un jautājumi un atbildes, ko periodiski aktualizē.¹⁴ Jāatzīmē, ka iegādes lielā mērā atspoguļo tirgus apstākļus iegāžu brīdī un nolūku palielināt intervencu ietekmi uz monetārās politikas nostāju un vispārējiem kredītu nosacījumiem, vienlaikus samazinot tirgus cenu kropļojumus. Papildu operacionālās informācijas atklāšana tāpēc varētu kavēt AIP raitu ieviešanu un tādējādi ietekmēt ECB mērķu sasniegšanu.

¹² Sk. Benuā Kerē (*Benoît Cœuré*) runu [Monetary policy and climate change](#) ("Monetārā politika un klimata pārmaiņas") konferencē *Scaling up Green Finance: The Role of Central Banks* ("Zaļo finanšu izvēršana: centrālo banku loma"), ko 2018. gada 8. novembrī Berlīnē organizēja Finanšu sistēmas ekoloģizācijas tīkls (*Network for Greening the Financial System*), *Deutsche Bundesbank* un Ekonomikas politikas padome.

¹³ Sk. ECB 2019. gada "*Tautsaimniecības Biļetena*" Nr. 2 raksta [Taking stock of the Eurosystem's asset purchase programme after the end of net asset purchases](#) ("Eurosistēmas aktīvu iegādes programmas analīze pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas") ielikumu *Providing additional transparency on aggregate APP holdings* ("Papildu pārredzamības sniegšana par apkopotajiem AIP turējumiem").

¹⁴ Sk. [ECB interneta vietni](#).

Piemēram, tā varētu izraisīt nevēlamas svārstības un izkropļojumus tirgos, kas varētu atstāt negatīvu ietekmi uz monetārās politikas impulsu transmisiju.

Rezolūcijā minētā kopš 2014. gada beigām vērojamā TARGET2 atlikumu palielināšanās cieši saistīta ar AIP decentralizētu īstenošanu un attiecīgo portfeļu sastāva pārbalansēšanu integrētā finanšu tirgū. Lieli TARGET2 atlikumi var veidoties tikai Eurosistēmas liela mēroga likviditātes nodrošināšanas kontekstā. Šāda likviditātes nodrošināšana notiek tikai apmaiņā pret kāda veida aktīviem, kas tiek izmantoti kā nodrošinājums refinansēšanas operācijās vai pirkti aktīvu tiešajās iegādēs un kas tiek turēti Eurosistēmas centrālo banku bilancēs.¹⁵ Nodrošinājuma un aktīvu iegāžu atbilstības kritēriji noteikti riska kontroles regulējuma ietvaros, lai samazinātu ar monetārās politikas ieviešanu saistītos riskus.

Kas attiecas uz rezolūcijas izteikumiem par ārkārtas likviditātes palīdzības (ĀLP) sniegšanu, ĀLP līguma 9. pants jau paredz tā pārskatīšanu, vēlākais, 2019. gada laikā.¹⁶ ĀLP sniegšana pašlaik atrodas nacionālo centrālo banku (NCB) kompetencē un kompetentās NCB uzņemas visas saistītās izmaksas un no šiem noteikumiem izrietošos riskus. ECB loma attiecībā uz ĀLP sniegšanu saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu (turpmāk "ECBS Statūti") 14.4. punktu ir ierobežota – ECB tikai nodrošina, lai ĀLP sniegšana nenonāktu pretrunā ar ECBS mērķiem un uzdevumiem. ECB prezidents, uzstājoties Eiropas Parlamentā, jau iepriekš norādījis, ka par ĀLP sniegšanu atbildīgo iestāžu maiņa no NCB uz ECB vēl arvien ir atvērta diskusijām un pastāv daudz juridisku, kā arī cita rakstura šķēršļu, kas šajā sakarā jāpārvar.¹⁷

2. Tautsaimniecības un finanšu stabilitātes perspektīva

Rezolūcijas 9., 13. un 14. punktā aplūkotas strukturālās reformas un to loma ilgtermiņā izaugsmes nodrošināšanā. 19., 20. un 21. punkts pievēršas nekustamā īpašuma cenām un makroprudenciālajai politikai.

ECB piekrīt rezolūcijā paustajam aicinājumam nodrošināt pienācīgu fiskālo un ekonomikas politiku, lai novērstu pārmērīgu makroekonomikas nelīdzsvarotību, arī ar mērķi mazināt slogu monetārajai politikai un blakus efektus, ko tā var radīt. Runājot vispārīgāk, nepieciešama apņēmīgāka citu politikas jomu līdzdalība ilgāka termiņa izaugsmes potenciāla vairošanā un ievainojamības samazināšanā. Nepieciešams būtiski kāpināt strukturālo reformu īstenošanas tempu euro zonas valstīs, lai palielinātu noturību, samazinātu strukturālo bezdarbu un stimulētu produktivitāti un izaugsmes potenciālu. Attiecībā uz fiskālo politiku augsts parāda līmenis nozīmē ievainojamību, īpaši valstīs, kurās vērojams mazs potenciālās izlaides pieaugums un augošas demogrāfiskās problēmas. Valstīm ar augstu valdības parādu jāturpina atjaunot fiskālās drošības

¹⁵ Sīkāku informāciju par TARGET atlikumiem sk. 2017. gada septembra *Speciālo pētījumu sērijas* Nr. 196 rakstā *The Eurosystem's asset purchase programme and TARGET balances* ("Eurosistēmas aktīvu iegādes programma un TARGET atlikumi").

¹⁶ Sk. ECB 2017. gada 17. maija *Līgumu par ārkārtas likviditātes palīdzību*.

¹⁷ Sk. *preses konferenci* pēc Padomes tikšanās 2018. gada 8. martā un 2018. gada 26. februāra *ECON sanāksmes materiālus*.

rezerves un visām valstīm jāturpina vairot centieni panākt izaugsmi labvēlīgāku valsts finanšu sastāvu.

Rezolūcijā pieminētās bažas par strauji augošajām nekustamā īpašuma cenām dažās dalībvalstīs atbilst ECB novērtējumam.¹⁸ Šķiet, ka komerciālā nekustamā īpašuma cenu kāpums novirzījies no pamatrādītājiem, kas var norādīt uz pārmērīgi augstām cenām, īpaši augstas kvalitātes īpašumu segmentā. Turklāt saskaņā ar pašreizējo vērtējumu vairākās dalībvalstīs pastāv ievainojamība mājokļu nekustamā īpašuma sektorā, kas būtu risināma ar makroprudenciālās politikas palīdzību. Kā īpaša politikas prioritāte vairumā vieglāk ievainojamo valstu identificēts pārmērīgu un pieaugošu kredītu un mājokļu cenu spirāļu veidošanās un māsaimniecību parāda līmeņa kāpuma riska ierobežošana. Lai gan šķiet, ka vairumā vieglāk ievainojamo valstu makroprudenciālā politika vērtējama kā atbilstoša, dažās valstīs makroprudenciālās politikas nostāja būtu jākorrigē un valstu iestādēm būtu jāapsver turpmākas politikas darbības.

ECB pozitīvi vērtē rezolūcijā ietverto atsauci uz Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) aicinājumu politikas veidotājiem pētīt, vai vajadzētu ieviest jaunus nebanku iestādēm domātus makroprudenciālos instrumentus.

Piemēram, ESRK kā galvenās prioritātes identificējusi uz likviditātes neatbilstību novēršanu ieguldījumu fondos vērstu makroprudenciālās uzraudzības instrumentu izstrādi un makroprudenciālo sviras finansējuma ierobežojumu darbības nodrošināšanu.¹⁹ ECB aktīvi darbojas iniciatīvās, kas vērstas uz nebanku iestādēm paredzēto makroprudenciālo instrumentu lomas novērtējumu.

3. Ar banku savienības un kapitāla tirgu savienības izveides pabeigšanu saistītie jautājumi

Lai gan rezolūcijas mērķis nebija aplūkot galvenokārt ar ECB banku uzraudzības uzdevumiem saistītos jautājumus, 16., 38., 39. un 40. punktā skarti vairāki jautājumi, kas saistīti ar banku savienību un kapitāla tirgu savienību (KTS).

Rezolūcijā izteiktais aicinājums nodrošināt labi funkcionējošu, daudzveidīgu un integrētu kapitāla tirgu pamatā atbilst ECB nostājai. ECB aktīvi atbalstījusi KTS projektu kopš tā uzsākšanas un aicinājusi uz turpmākiem soļiem KTS projekta pabeigšanā.²⁰

Rezolūcijā ietvertais izteikums, ka Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēma palīdzēs vēl vairāk veicināt un garantēt finanšu stabilitāti un ka riska

¹⁸ Sk. ECB 2018. gada novembra "Finanšu stabilitātes pārskatu".

¹⁹ Sk. Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2017. gada 7. decembra ieteikumu par ieguldījumu fondu likviditātes un sviras finansējuma riskiem (ESRB/2017/6) un "Makroprudenciālās Uzraudzības Biļetena" 2018. gada oktobra numura rakstu *Macprudential liquidity tools for investment funds – A preliminary discussion* ("Makroprudenciālie likviditātes instrumenti ieguldījumu fondiem – sākotnējais apskats").

²⁰ Sk. *ECB contribution to the European Commission's consultation on Capital Markets Union mid-term review 2017* ("ECB viedoklis attiecībā uz Eiropas Komisijas konsultāciju par kapitāla tirgu savienības 2017. gada vidusposma pārskatu"), ECB, 2017. gada maijs, un *Building a Capital Markets Union – Eurosystem contribution to the European Commission's Green Paper* ("Kapitāla tirgu savienības izveide – Eurosistēmas ieguldījums Eiropas Savienības Zaļās grāmatas izstrādē"), Eurosistēma, 2015. gada maijs.

dalīšanai vajadzētu būt cieši saistītai ar riska samazināšanu, pilnībā atbilst ECB nostājai. ECB stingri atbalsta banku savienības izveides pabeigšanu. Kopīga Vienotā noregulējuma fonda finanšu atbalsta mehānisma izveide maksātspējas un likviditātes atbalstam un Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēma veicinās dziļāku finanšu integrāciju un palielinās banku savienības uzticamību. ECB uzskata, ka vērojamā riska samazināšana jau ir pietiekama, lai notiktu sekmīgas politiskas sarunas par Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu. Galīgajam mērķim ir jābūt pilntiesīgas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveidei.

Rezolūcijā izteiktais aicinājums ECB turpināt centienus, lai nodrošinātu, ka bankas ir labi sagatavotas *Brexit*, atbilst ECB nostājai. ECB konsekventi uzsvērusi, ka sagaida no bankām, lai tās būtu gatavas visām iespējamajām ārkārtas situācijām, t.sk. scenārijam, kad netiek panākta vienošanās, kā rezultātā iestājas "cietais" *Brexit* bez pārejas perioda. Banku atbildība ir nodrošināt, lai laikus būtu saņemtas visas atļaujas, kas nepieciešamas, lai īstenotu iecerētās darbības.²¹

Kas attiecas uz aicinājumu ECB veikt visus vajadzīgos sagatavošanās darbus, lai nodrošinātu ES finanšu tirgu stabilitāti, tostarp gadījumā, ja notiek *Brexit* bez vienošanās, ECB nepārtraukti monitorē būtiskās norises un gatavojas visiem iespējamajiem iznākumiem. Visā *Brexit* procesa laikā ECB vērtējusi euro zonas tautsaimniecību un finanšu sistēmu apdraudošos riskus, t.sk. saistībā ar scenāriju, kad netiek panākta vienošanās. ECB kopā ar *Bank of England* ECB prezidenta un *Bank of England* vadītās tehniskās darba grupas pārraudzībā strādājusi arī pie risku novērtējuma finanšu pakalpojumu jomā laikposmā ap 2019. gada 30. martu.²² ECB atzinīgi novērtējusi Eiropas Komisijas un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes pieņemto nosacīto pagaidu lēmumu par līdztvērtību attiecībā uz centrālajiem darījumu partneriem, kas nodrošina "kraujas malas" risku mazināšanu saistībā ar pārrobežu klīringa pakalpojumiem. Šie pasākumi atbilst ECB analīzei par potenciālajām ievainojamības jomām, notiekot *Brexit* bez vienošanās. Citās jomās, piemēram, saistībā ar ārpusbiržas atvasināto instrumentu līgumiem, kam nav veikts klīrings, pārrobežu apdrošināšanas līgumiem un personas datu pārsūtīšanu ECB veiktā analīze parādījusi, ka privātā sektora rīcībā ir finanšu stabilitātes risku mazināšanas līdzekļi. Tāpēc ECB uzskata, ka galvenā atbildība par sagatavošanos *Brexit* jāuzņemas tirgus dalībniekiem, un konsekventi mudina finanšu iestādes sagatavoties visām iespējamām situācijām, t.sk. *Brexit* scenārijam bez vienošanās.²³

Rezolūcijā paustā atziņa, ka euro zonas valstīm saistībā ar gaidāmo *Brexit* jāīsteno kopīga regulatīvā stratēģija finanšu nozarē, atbilst ECB nostājai.

Neatkarīgi no turpmākā Eiropas Savienības un Apvienotās Karalistes sadarbības formāta ir būtiski, lai Eiropas Savienība neatkāptos no krīzes laikā regulējošā un

²¹ Sk., piemēram, pēdējo gadu laikā ECB Uzraudzības valdes priekšsēdētājas un priekšsēdētājas vietnieces teiktās runas un "[Uzraudzības Biļetenā](#)" iekļautos rakstus par dažādiem jautājumiem.

²² Sk. [Statement: ECB and BoE convene joint technical working group on Brexit-related risks](#) ("Paziņojums: ECB un *Bank of England* sasauca kopīgu tehnisku darba grupu par *Brexit* riskiem"), paziņojums presei, ECB, 2018. gada 27. aprīlis, un ECB prezidenta Mario Dragi izteikumus [preses konferencē](#) 2019. gada 24. janvārī.

²³ Novērtējumu par riskiem, ko euro zonas finanšu sektoram rada postošs "cietais" *Brexit*, sk. "[Finanšu stabilitātes pārskatā](#)", ECB, 2018. gada novembris.

uzraudzības ietvara stiprināšanas jomā panāktā progresa un tiktu saglabāti vienlīdzīgi darbības nosacījumi un vienotā tirgus integritāte. *Brexit* rezultātā nedrīkst sākties regulējuma vai uzraudzības standartu nonivelēšana. Ir būtiski vēl vairāk nostiprināt regulējošo un uzraudzības ietvaru, nodrošināt noteikumu un to piemērošanas viendabīgumu un attīstīt vienoto tirgu finanšu pakalpojumu jomā.²⁴

4. Jautājumi, kas saistīti ar tirgus infrastruktūrām un maksājumiem

Rezolūcijas 36., 44. līdz 45. punktā iztirzāti vairāki maksājumu un digitālo valūtu aspekti. 49. punktā uzsvērta euro starptautiskā loma.

Saistībā ar rezolūcijā izteikto aicinājumu ECB pastiprināt uzraudzību attiecībā uz sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas (DLT) attīstību un finanšu tehnoloģijas paaugstināto kibernetikas risku ECB aktīvi monitorē tehnoloģiskās norises un to potenciālo ietekmi uz centrālo banku funkcijām un tirgus dalībniekiem.

No vienas puses, nepārtraukti tiek analizētas sekas, kas varētu rasties, finanšu starpniekiem un finanšu infrastruktūrām gala rezultātā ieviešot jaunas tehnoloģijas. ECB domā arī par labāko praksi, kāda būtu jāievieš pakalpojumu sniedzējiem, kas testē uz jaunajām finanšu tehnoloģijām balstīto IT sistēmu kibernetikas drošību. Turklāt kopā ar ES centrālajām bankām un arī ar Japānas Banku projekta "Stella" ietvaros tiek veikti izmēģinājumi saistībā ar DLT. 2017. gada septembrī un 2018. gada martā tika publicēti projekta "Stella" konstatējumi, un tiek veikta tālāka izpēte.²⁵ No otras puses, ECB pēta atšķirīgu bet saistītu jautājumu, proti, jaunu aktīvu veidu – kriptoaktīvus. Šajā jomā DLT var tikt izmantota, lai izvairītos no pienākumiem, kurus parasti uzņemas atbildīgi emitenti un grāmatveži, piedāvājot digitālos vērtības atveidojumus un veicot to pārvedumus.

Saskaņā ar rezolūcijā prasīto, ECB piekrīt, ka ir svarīgi izpētīt centrālās bankas digitālo valūtu būtību un potenciālos iemeslus, kāpēc centrālajām bankām tās būtu jāņem. Euro sistēma analizē, kā, nodrošinot euro zonas iedzīvotājiem centrālo banku naudu digitālā formā kā skaidrās naudas papildinājumu, varētu tikt ietekmēta monetārās politikas transmisija, maksājumu sistēma un skaidrās naudas aprites cikls, finanšu stabilitāte un – plašākā mērogā – tautsaimniecība. ECB cieši seko citu centrālo banku aktivitātēm un kā standartus nosakošo struktūru, piemēram, Maksājumu un tirgus infrastruktūras komitejas locekle sadarbojas ar citām centrālajām bankām, veidojot kopēju izpratni par sekām un riskiem, kas ar to saistīti.

ECB atzinīgi novērtē rezolūcijā sniegto atbalstu fiziskās naudas nozīmīgumam un savas kompetences ietvaros turpinās aizsargāt banknošu likumīga maksāšanas līdzekļa statusu, ko nodrošina Līguma par Eiropas Savienības

²⁴ Sk. ECB prezidenta Mario Dragi [ievadrunu](#) ECON sanāksmē 2016. gada 28. novembrī. Sk. arī Eiropas Centrālās bankas 2018. gada 22. augusta Atzinumu par ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālās uzraudzības regulējumu ([CON/2018/36](#)).

²⁵ Sk. [Securities settlement systems: delivery-versus-payment in a distributed ledger environment](#) ("Vērtspapīru norēķinu sistēmas: piegāde pret samaksu sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas vidē"), projekta "Stella" ziņojums, ECB/Japānas Banka, 2018. gada marts, un [Payment systems: liquidity saving mechanisms in a distributed ledger environment](#) ("Maksājumu sistēmas: mazākas likviditātes nepieciešamības nodrošināšanas mehānismi sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas vidē"), projekta "Stella" ziņojums, ECB/Japānas Banka, 2017. gada septembris.

darbību (LESD) 128. pants. Spēcīgi pieaugošais apgrozībā esošo euro banknošu skaits, kas kopš to ieviešanas nemitīgi palielinājies straujākā tempā nekā IKP, apstiprina, ka fiziskā nauda euro zonā joprojām ir nozīmīga.

Attiecībā uz rezolūcijā pieminēto euro starptautisko lomu ECB piekrīt, ka Ekonomikas un monetārās savienības arhitektūras pilnīga izveide nostiprinās euro stabilitāti un tādējādi izveidos vidi, kas veicinās euro izmantošanu. Banku savienības izveides pabeigšana, kā arī pamatīgāk un labāk saistīti Eiropas kapitāla tirgi, ko nodrošinās virzība uz ES kapitāla tirgu savienību, netieši veicinās euro kā starptautiskas investīciju, finansēšanas un norēķinu valūtas izmantošanu pasaulē.

ECB Padome 2019. gada 20. martā nolēma atsaukt savu ieteikumu grozīt ECBS un ECB Statūtu²⁶ 22. pantu.²⁷ ECB uzskata, ka 22. panta grozījumu projekts, kas tika sagatavots Padomes, Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas diskusiju rezultātā, vairs neatbilst mērķiem, kuri bija ECB ieteikuma pamatā. ECB ir gatava atgriezties pie šā jautājuma nākotnē, pilnībā sadarbojoties ar pārējām iestādēm, ja tiktu atrasts veids, kā virzīties uz priekšu, neradot šādas bažas. ECB neparedz, ka tās ieteikuma atsaukšana aizkavēs grozītās Eiropas tirgus infrastruktūras regulas (EMIR), kuras mērķis ir uzlabot regulatīvo ietvaru CDP (īpaši ārpus ES esošo valstu CDP) jomā, pieņemšanu. ECB atzinīgi novērtē regulas mērķi uzlabot trešo valstu CDP atzīšanas un uzraudzības procesa regulējumu un nodrošināt, lai tas būtu stingrāks attiecībā uz tādiem CDP, kas ir būtiski sistēmiski svarīgi ES.²⁸ Savu pilnvaru ietvaros ECB ir gatava dot ieguldījumu tās īstenošanā.

5. ECB institucionālie jautājumi

Rezolūcijas 7., 35. un 51.–54. punktā aplūkoti vairāki ECB institucionālās uzbūves un darbības aspekti.

ECB atzinīgi novērtē rezolūcijā pausto viedokli, ka tās pārskatbildība un pārredzamība uzlabojusies. Lai gan Līguma prasības par pārskatbildību nav mainījušās, ņemot vērā ECB uzticētos jaunos uzraudzības pienākumus, radīts jauns pārskatbildības regulējums. Turklāt arī esošā pārskatbildības regulējuma ietvaros pēdējo gadu laikā pieauga ECB un Eiropas Parlamenta saskarsmes biežums, tika rastas jaunas saskarsmes formas un viedokļu apmaiņu centrālās tēmas tika paplašinātas, reaģējot uz pieprasījumu pēc plašākas ECB darbības izvērtēšanas. No vienas puses, tā rezultātā Eiropas Parlaments intensīvāk izmantojis tā rīcībā esošos pārskatbildības instrumentus. No otras puses, arī ECB ir ieinteresēta nostiprināt

²⁶ Sk. ECB ieteikumu Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko groza Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 22. pantu ([ECB/2017/18](#)).

²⁷ Sk. [prezidenta Dragi vēstuli Eiropas Parlamenta priekšsēdētājam](#) saistībā ar ECB ieteikuma par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 22. pantu atsaukšanu.

²⁸ Sk. Eiropas Centrālās bankas Atzinumu par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1095/2010 un Regulu (ES) Nr. 648/2012 ([CON/2017/39](#)).

savu pārskatatbildības praksi attiecībā pret Eiropas Parlamentu, kas ir daļa no tās centieniem skaidrot savu politiku komplicētākā vidē.²⁹

Attiecībā uz rezolūcijā pausto aicinājumu ECB uzlabot dzimumu līdzsvaru personālsastāvā ECB uzsākusi virkni speciālu pasākumu, lai veicinātu daudzveidīgu un iekļaujošu darba vidi. 2019. gada 1. janvārī sieviešu īpatsvars augstākā līmeņa vadības amatos bija 22% un visos vadības līmeņa amatos – 29%. Pēdējo gadu laikā ECB ieviesusi vairākus papildu pasākumus iekļaujošākas darba vides radīšanai. 2018. gadā ECB Valde apstiprināja papildu pasākumus, lai nodrošinātu, ka katrā ECB darbības jomā sievietēm jāieņem vismaz viens augsta līmeņa vadītāja amats un ka vismaz trešdaļa no katras darbības jomas vadības komandas būtu sievietes, kā arī pamatnostādnes par personāla atlases procesa uzlabošanu.³⁰

Atbildot uz rezolūcijā pausto aicinājumu ECB atklāt visas peļņas summas, ko Eurosistēma guvusi saistībā ar vērtspapīru tirgu programmu (VTP), sniedzam attiecīgos datus. Kopējie Eurosistēmas turējumi VTP ietvaros emitentvalstu dalījumā un ar tiem saistītie gūtie un gaidāmie ienākumi sniegti tālāk tabulā. Kā prasīts rezolūcijā, tabulā atklātas visas peļņas summas, ko Eurosistēma guvusi saistībā ar VTP no 2010. gada līdz tās pilnīgai izbeigšanai, norādot konkrētu sadalījumu pa dalībvalstīm, kurās veiktas VTP iegādes (Īrija, Grieķija, Spānija, Itālija un Portugāle). Svarīgi atcerēties, ka VTP bija paredzēta, lai nodrošinātu attīstību un likviditāti parāda vērtspapīru tirgu segmentos, kuru darbībā bija problēmas, un atjaunotu monetārās politikas transmisijas mehānisma pienācīgu funkcionēšanu. Tādējādi iegādes tika veiktas tajos tirgus segmentos, kas pienācīgi nefunkcionēja. Turpretim AIP paredzēta papildu monetāro stimulu nodrošināšanai tautsaimniecībai laikā, kad procentu likmes ir tuvu zemākajai robežai. Šie atšķirīgie mērķi atspoguļojas arī faktā, ka, izveidojot VTP, nolūks bija tās neitralitāte attiecībā uz centrālo banku likviditātes nodrošinājumu ar likviditāti samazinošo operāciju palīdzību.³¹ Visbeidzot, jāatceras, ka pēc ECB Padomes 2012. gada 6. septembra lēmuma par tiešajiem monetārajiem darījumiem (TMD) VTP tika pārtraukta un ka Eurosistēmas TMD otrreizējos valdības obligāciju tirgos mērķis bija saglabāt pienācīgu monetārās politikas transmisiju un monetārās politikas vienotību.³² Kas attiecas uz pieprasījumu publicēt informāciju par tīrajiem procentu ienākumiem no obligāciju turējumiem nolīguma par neto finanšu aktīviem (*Agreement on Net Financial Assets*; ANFA) portfeļos, ECB jau norādījusi, ka tas ir valstu kompetencē esošs jautājums, kas nav ECB pārziņā, un, lai iegūtu sīkāku informāciju par šo jautājumu, jāsazinās ar konkrētām NCB.³³

²⁹ Sk. 2018. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 5 rakstu *The evolution of the ECB's accountability practices during the crisis*, ("ECB pārskatatbildības prakses attīstība krīzes laikā").

³⁰ Sk. paziņojumu presei *ECB releases progress on gender targets* ("ECB publisko informāciju par progresu saistībā ar dzimumu dažādības mērķiem"), ECB, 2018. gada 8. marts.

³¹ Lai programma neietekmētu likviditātes apstākļus, Eurosistēma atkal absorbēja ar VTP palīdzību piešķirto likviditāti, līdz 2014. gada jūnijam veicot nedēļas likviditāti samazinošās operācijas. 2014. gada 5. jūnijā ECB apturēja nedēļas precizējošās operācijas, kas sterilizēja programmas ietvaros piešķirto likviditāti, un pēdējā operācija notika 2014. gada 10. jūnijā.

³² Sk. *Technical features of Outright Monetary Transactions* ("Tiešo monetāro darījumu tehniskās iezīmes"), ECB, 2012. gada 6. septembris.

³³ Sk. Mario Dragi *atbildi* uz EP deputāta Hunta (*Chountis*) jautājumu, 2018. gada 27. novembris.

Kopējie Eurosistēmas turējumi VTP ietvaros emitentvalstu dalījumā un ar tiem saistītie gūtie un gaidāmie ienākumi

(mljrd. euro)

Emitentvalsts	Nominālvērtība 2018. gada 31. decembrī	Uzskaites vērtība 2018. gada 31. decembrī	2010.–2017. gadā gūtie ienākumi	Gaidāmie ienākumi no 2018. gada līdz pārtraukšanai
Īrija	5.8	5.7	4.6	1.0
Griekija	8.3	7.8	15.7	2.1
Spānija	14.2	14.2	9.4	2.1
Itālija	40.7	40.2	24.4	5.5
Portugāle	5.3	5.3	7.1	0.8
Kopā	74.3	73.1	61.1	11.5

Attiecībā uz rezolūcijā pieminētajiem *Transparency International* sniegtajiem ieteikumiem, ECB pozitīvi vērtē dialogu ar ieinteresētajām personām, piemēram, *Transparency International*, kas palīdz aizsargāt un stiprināt neatkarību, pārredzamību, pārskatatbildību un integritāti. Vairāki ieteikumi, ko *Transparency International* ietvērusi savā ziņojumā *Two Sides of the Same Coin?* ("Vienas monētas divas puses?"), ir izpildīti. Pārskatītas ECB Audita komitejas pilnvaras, lai būtu iespējams vairāk diversificēt tās sastāvu, savukārt ECB augstākā līmeņa amatpersonu Vienotajā ētikas kodeksā, kas ir spēkā kopš 2019. gada janvāra, stingrāki kļuvuši ar pēcnodarbinātības periodu, t.sk. nogaidīšanas periodu saistītie noteikumi un ieviests pienākums publicēt interešu deklarācijas.³⁴ Šobrīd norisinās darbs saistībā ar dažiem ieteikumiem, piemēram, sabiedriskās trauksmes celšanas politikas pieņemšanu. Kas attiecas uz ECB lomu finanšu palīdzības programmās euro zonas valstīm, ECB tajās piedalījies atbilstoši tiesiskajam regulējumam. Konkrētāk, Eiropas Komisijai uzticēts pienākums sadarbībā ar ECB izvērtēt pieteikumus stabilitātes atbalstam, noturēt sarunas par saprašanās memorandu, kurā detalizēti izklāstīti ar finanšu palīdzības sniegšanu saistītie nosacījumi, un monitorēt atbilstību ar finanšu palīdzības sniegšanu saistītajiem nosacījumiem. Laika gaitā ECB nolēmusi pārorientēt savu lomu, koncentrējot uzmanību uz darbu pie finanšu un kritiskiem makroekonomikas jautājumiem, t.sk. ar finanšu sektora reformām, makroekonomiskajām iespēju aplēsēm, kopējiem fiskālajiem mērķiem un ilgtspējību un finansējuma vajadzībām saistītiem jautājumiem.³⁵

³⁴ Sk. [ECB interneta vietni](#).

³⁵ Sk. Eiropas Centrālās bankas 2018. gada 11. aprīļa Atzinumu par priekšlikumu regulai par Eiropas Monetārā fonda izveidi (CON/2018/20). Sk. arī 2018. gada 24. septembra [ECON sanāksmes materiālus](#).